

GEOGRAPHY

Paper III

भूगोल

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 200

Note :—This paper has **four (4)** Sections. Each Section has its own separate instructions regarding the length of the answer, the choice of questions, and the marks assigned to each question to be answered. There are totally **Nineteen (19)** questions to be answered. Maximum marks are **200**.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **चार (4)** भाग आहेत. प्रत्येक भागात त्या भागाच्या स्वतंत्र सूचना दिल्या आहेत. त्यात उत्तराची अपेक्षित लांबी, प्रश्नाची निवड व प्रत्येक प्रश्नाला असलेल्या गुणांविषयी माहिती आहे. एकूण **19** प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. कमाल गुण **200** आहेत.

SECTION I

(भाग I)

Instructions :—In this Section you have to answer *two (2)* questions (Q. No. 1 and Q. No. 2) each in about **500** words. Each question is assigned **20** marks.

सूचना :— या भागात आपणाला एकूण **2** (दोन) प्रश्नांची (प्र. क्र. 1 आणि प्र. क्र. 2) प्रत्येकी **500** शब्दांत उत्तरे द्यायची आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **20** गुण आहेत.

1. Discuss various theories related to evolution of slopes.

उतारांच्या उत्क्रांतीविषयक विविध सिद्धांतांची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

What are coral reefs ? How are the different types of reefs formed ? Explain the importance of coral reefs in the context of climate change.

प्रवाळ भिक्तीका म्हणजे काय ? भिक्तीकांचे वेगवेगळे प्रकार कसे तयार होतात ? हवामान बदलाच्या संदर्भात प्रवाळ भिक्तीकांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

SECTION II

(भाग II)

Instructions :—In this Section you have *three* questions (Q. No. 3 to Q. No. 5) to be answered each in about **300** words. Choosing only *one* specialisation *i.e.* Physical Section *or* Human Section. Each question is assigned **15** marks.

सूचना :— या भागात **तीन** प्रश्नांची (प्र. क्र. 3 ते प्र. क्र. 5) उत्तरे प्रत्येकी **300** शब्दांपर्यंत, प्राकृतिक विभाग किंवा मानवी विभाग यातील कोणत्याही **एकाच** विशेषीकरणानुसार द्यावयाची आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **15** गुण आहेत.

PHYSICAL SECTION

(प्राकृतिक विभाग)

3. Explain how the study of seismology has helped in determining different zones of interior of the Earth.
पृथ्वीच्या अंतरंगाच्या अभ्यासामध्ये अंतरंगातील विभाग ठरविण्यासाठी भूकंपशास्त्राचा कसा उपयोग होतो हे स्पष्ट करा.
4. What are the green-house gases ? Explain how the increase in CO₂ is being caused by anthropogenic activities.
हरीतगृह वायू म्हणजे काय ? मानवी प्रक्रीयांमुळे कार्बन डाय-ऑक्साईड वायूचे प्रमाण कसे वाढत आहे हे स्पष्ट करा.
5. Explain, why the equatorial region shows maximum biodiversity.
जैवविविधता ही विषुववृत्तीय प्रदेशातच जास्त का आढळते हे स्पष्ट करा.

HUMAN SECTION

(मानवी विभाग)

3. What do you understand by the term 'demographic dividend' ? How far is India benefitted by such a phenomenon ?
'लोकसंख्या लाभांश' या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करा ? या घटनेचा भारतास किती प्रमाणात फायदा झाला आहे ?
4. What is race ? Describe the bases of racial classification.
वंश म्हणजे काय ? वांशिक वर्गीकरणाच्या आधारांचे वर्णन करा.
5. Describe in brief various sampling techniques used in mapping of geographical phenomena.
भौगोलीक घटनांचा नकाशा बनविण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या विविध नमुना तंत्रांची थोडक्यात चर्चा करा.

SECTION IV

(खण्ड IV)

Instructions :—A passage is to be read by only those candidates who are answering the entire paper in English Language. Read it carefully and answer the **FIVE (5)** questions (Q. No. **15** to Q. No. **19**) following it, each in about **30** words. Each question carries **5 (FIVE)** marks.

The western model of development that has its roots in 18th, 19th and 20th centuries may not suit India in the 21st century. The development in the west was largely at immense cost to the development of their colonies. It assumed limitless resources for the colonisers, since development of the colonies themselves was never an issue in a fragmented world where colonies were mere geographical spreads whose natural resources existed for the benefit of the European economies. The industrial revolution in the western economies and their consequent prosperity were possible thanks to severe under-pricing of raw material and labour from their colonies; the latter was made possible through slave trade and exploited labour.

सूचना :— खालील परिच्छेद हा जे परीक्षार्थी सर्व उत्तरपत्रिका मराठी भाषेतून लिहिणार आहेत त्यांच्यासाठी आहे. परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व नंतर त्याखाली दिलेल्या **पाच (प्र. क्र. 15 ते प्र. क्र. 19)** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी साधारणपणे **30** शब्दात लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला **5 (पाच)** गुण आहेत.

ज्याची मुळे 18, 19 आणि 20व्या शतकात रुजलेली आहेत असे विकासाचे पाश्चिमात्य प्रतिमान एकविसाव्या शतकात भारताच्या दृष्टीने योग्य ठरणार नाही. पाश्चिमात्य देशातील विकास, बव्हंशी त्यांच्या वसाहतींच्या विकासाची बरीच मोठी किंमत मोजून झालेला होता. त्यामध्ये वसाहत दारांसाठी अमर्याद संसाधने गृहीत धरली होती कारण खंडीत जगामध्ये ज्यांची नैसर्गिक संसाधने युरोपीय अर्थव्यवस्थांच्या लाभासाठीच अस्तित्वात होती. अशा वसाहती त्यांचा केवळ भौगोलिक विस्तार होता म्हणून खुद्द वसाहतींचा विकास हा केव्हांच महत्वाचा मुद्दा नव्हता. पाश्चिमात्य अर्थव्यवस्थां मधील औद्योगिक क्रांती आणि तदनुषंगिक समृद्धी केवळ वसाहती मधील कच्चा माल आणि मजुरवर्ग यांच्या किंमतीच्या मोठ्या प्रमाणावरील अवनिर्धारणामुळेच शक्य झाला होता. यातील नंतरची गोष्ट गुलामांचा व्यापार आणि शोषित मजुरवर्ग यांच्या माध्यमातून शक्य झाली.

AUG - 36311/III

ROUGH WORK

AUG - 36311/III

ROUGH WORK

AUG - 36311/III

ROUGH WORK

AUG - 36311/III

ROUGH WORK